

Conèixer la petjada ecològica

Les hectàrees de terra productiva i la superfície de mar que necessita cadascun dels habitants del Planeta per viure-hi són dos dels factors per calcular la petjada ecològica, un indicador que permet constatar l'evolució amb relació al desenvolupament sostenible.

L'any 1996 l'ecòleg canadenc William Rees visitava Barcelona i explicava a l'Ecofòrum de la ciutat l'indicador *Ecological footprint*, la petjada ecològica, que mesura la dependència que la població dels països té dels sistemes naturals. Directament relacionat amb el deute ecològic i la capacitat de càrrega, aquest indicador es basa en el càlcul de la superfície de terra i de mar productives que calen per generar els recursos que consumim i, per tant, la superfície necessària per a absorbir les emissions i els residus que generem, amb les tecnologies disponibles actualment. Els elements clau són el consum d'aliments i llur procedència, els boscos necessaris per a produir els productes forestals que consumim, el consum energètic, la generació de residus sòlids i el territori que cal per a absorbir les emissions de diòxid de carboni.

Amb un sol indicador, comparable mundialment, la petjada ecològica per-

met comunicar els conceptes associats al desenvolupament sostenible, generalment complexos i ambigus, i pot estimular l'adopció de mesures més responsables, prudents i equitatives per reduir l'impacte i mesurar les diferències entre el nord i el sud.

La petjada ecològica permet calcular anualment l'evolució d'un determinat territori amb relació al desenvolupament sostenible. L'evolució és positiva si redueix la petjada ecològica i negativa si l'augmenta.

La petjada ecològica va ser concebuda l'any 1995 pels investigadors canadencs William Rees i Mathis Wackernagel. El Center for Sustainability Studies processa les dades per calcular, país a país, la seva petjada ecològica. La seva difusió a escala internacional ha estat meteòrica, de manera que ha obtingut un reconeixement cada vegada més important. Ara també és possible calcular la petjada ecològica individual, mitjançant

una enquesta d'autoavaluació de setze preguntes realitzada a través d'Internet (a www.earthday.net). El resultat són el nombre de planetes que et caldrien si tothom tingués el teu nivell de consum. Un resultat espectacular, ja que cal recordar que només hi ha una Terra (vegeu la secció d'Internet, pàgina 69).

La petjada ecològica als Països Catalans.

A Catalunya, la petjada ecològica es va calcular per primera vegada el 1998, i el resultat va ser publicat per l'Ajuntament de Barcelona, amb el títol *La petjada ecològica de Barcelona*. El Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya, òrgan d'assessorament al Govern adscrit al Departament de la Presidència, ha impulsat enguany els treballs d'actualització de l'indicador, els resultats dels quals es presenten a Olot el 12 de desembre.

A les Illes Balears, el geògraf Ivan Murray va fer un estudi similar. Les

conclusions són molt més alarmants. L'ús del territori excedeix sis vegades la capacitat ecològica del territori físic de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera. Els habitants de les Illes consumeixen els recursos assignats a tres milions de persones quan en realitat la població mitjana de les Illes, comptant la resident i la flotant, és d'1.100.000.

Al País Valencià un col·lectiu d'investigadors (Salvador Almenar, Emèrit Bono, Ernest Garcia, Maria Diago i Rafael Castelló) va calcular la petjada ecològica valenciana i va publicar els resultats en l'informe *La situació del País Valencià 2002*, editat per Comissions Obreres, i conclou que "per sostenir l'actual població valenciana amb les tecnologies i els nivells de consum existents, cal utilitzar la capacitat productiva d'un territori sis vegades més gran que la del mateix país. Des d'aquesta perspectiva no són gens sorprenents ni els condicionaments derivats de la forta dependència de recursos

externs –i l'aigua és tan sols l'exemple més visible–, ni l'enorme pressió exercida sobre el nostre territori, amb els coneguts defectes de la seva ordenació".

Índex del Planeta viu. La mitjana disponible s'estima en 2,3 hectàrees per persona, cosa que supera, a hores d'ara, en un 20% la capacitat biològica de la Terra, estimada en 1,9 hectàrees per persona. D'una banda, la humanitat excedeix la capacitat del Planeta per sostenir el seu consum de recursos renovables; de l'altra, les emissions de diòxid de carboni fan dels dos impactes una vida insostenible, ja que no vivim dins la capacitat de producció biològica de la Terra.

La petjada ecològica de la nostra espècie ha passat d'acaparar el 70% de la capacitat biològica als inicis dels anys seixanta al 120% a inicis del nou mil·lenni. Les projeccions futures, basades en el creixement de la població, adverteixen que, si continua el model actual, l'any

2050 ens situarem entre el 180 i el 220% de la capacitat biològica de la Terra.

Devastar el rebost planetari no serà possible sense severes conseqüències ambientals. Per aquest motiu hi ha la discussió de la sostenibilitat, que sovint oblida la insostenibilitat de l'actual model com a punt de partida. La millora de l'eficiència en l'ús dels recursos i l'equitat són imprescindibles juntament amb la contenció del creixement de la població i la salvaguarda de la biodiversitat com a garantia d'accés de les futures generacions als recursos d'una vida segura.

Això ha donat llum a l'índex del Planeta viu, un indicador del World Wild Found que estima a partir de tres paràmetres la població d'espècies forestals, espècies marines i fluvials. Tot plegat confirma la ràpida pèrdua de biodiversitat, el que s'anomena la sisena extinció, la provocada per l'activitat humana.

Jordi Bigues